

so više 500 let vzdihovali pod turškim jarmom. Žali Bog, da to veselje ni popolno. Kar je slovanski meč ruskih junakov priboril, to je zopet skazila nevošljivost evropskih vlad. Rusi stoječi pred Carigradom in gledajoči na cerkvo sv. Sofije morali so žalostni obrniti se in iti domov, ako niso hoteli pričeti nove-svetovne vojske. Tako se je turška podrtina ohranila še za 80nice našega stoletja, gotovo ne na čast — krščanskej Evropi!

Težko pozabili bomo, kar smo zadnjih 10 let prestali v Avstriji v političnem oziru — brezobzirno strahovanje liberalne nemške in magjarske stranke. Bilo je res, kakor je bil grof Beust naznanil, „pritiskavanje Slovanov k steni“ ob enem pa nezasišano širokoustenje liberalnih kričočev, kakor bo sedaj vse boljše pri nas. Toda isti den, ko so na Dunaji odprli svetovno razstavo, nastal je „denarstveni polem“ ali „krah“. Sedaj čutimo nemilo to, kar nam je liberalstvo pripravilo: dolgove, večje dače, uničenje obrta, hiranje kupčije, propad kmetijstva, posilne dražbe, oderube in — Jude! Kaj in koliko smo Slovenci z drugimi Slovani vred pretrpeli samo pri raznih in večnih volitvah, na to samo zamisliti človeka nevolja zgrabi. Jednakopravnost po § 19. osnovnih postav imeli smo l. 1870 ravno tako na papirju, kakor imamo isto še sedaj ob koncu l. 1879. Kar nas tukaj tolaži, je edinstvo, složnost, ki je med Slovenci vsled nezasišane pritiska zavlada ter se v sijajnih zmagah pri volitvah v državni zbor na strah in grozo nemščurjev prikazala na dan. To nam je dobro znamenje in poročstvo boljše bodočnosti. Ostanimo složni!

Da so ljudje začeli prej dvomiti o blagih liberalizma, kakor je sprva misliti bilo, to imamo pripisovati izredno nesrečnim in slabim letinam sedemdesetletnicam gledé na gospodarstvo. Malokdaj bilo je zaporedom toliko nesreč po Evropi: strašni nalivi, silne povodnji, potresi, požari, spomladanski mrzovi, pogoste toče, plazi, trtne uši, živinska kuga, nerodovitnost zemlje — huda zima. Je, kakor da bi se vsi elementi bili zarotili proti brezbožnemu človeškemu rodu, da mu oživestno dokažejo njegovo onemoglost v kljub hvalisanemu „napredku“ v umnem gospodarstvu, učenosti itd. Glad in pomanjkanje v najumikanejših deželah sveta: pri nas na Moravskem, Českem, potem na Nemškem, Italijanskem in Francoskem, stavlja na laž in osramotenje vse toliko občudovane in drago plačevane, njihove „nacionalne ojkonomie“ ali učnjake v gospodarstvu. Povsod morajo segati v mošnje davkeplačilcev, to pa prav globoko, da priskočijo gladujočemu prebivalstvu. To je res žalosten konec let sedemdesetnic! Dal Bog, da bodo te nesreče ljudem na koristno spametovanje, da bi spoznali krive poti, na katere so se zvahtili dali, ter se vračali na one nazaj, katerih bi nikoli zapustiti ne smeli. Zlasti želeli jim je, da se vrnejo h Bogu nazaj in Tistemu, kterege je Bog poslal — Jezusu Kristusu. Brez Boga ne moremo

nič, brez njega nimamo blagoslova pri svojih opravilih in prizadetjih, smo časno in večno nesrečni. S tem prepričanjem hočemo prestanim sedemdesetnicam dati slovo in zaupaje na božjo pomoč pričeti — boljše osemdesetnice! Bog daj vsem veselo novo leto 1880!

Gospodarske stvari.

Postava zoper umetno ponarejeno ali pomnoženo vino. (Kunstwein.)

Ko bi liberalni poslanci državnega zbora s svojim večnim in konečno vselej jalovim besedovanjem toliko časa ne potratili, dobili bi že naši vinogradarji neizmerno jim potrebno postavo zoper umetno ponarejeno ali pomnoženo vino. Liberalni poslanci so večjidel le v mestih, trgih, kupčijskih in obrtnijskih zbornicah izvoljeni ter se za kmeta ne brigajo veliko. Da, zadnja leta so mnogo postav sklenili, ki so zakrivile propad kmetijstva. Sedaj pa, ko so v menjšini, ovirajo, kolikor le morejo vse, kar bi kmetom bilo na korist. Lani so postavo zoper vvažanje tuje, deloma okužene, živine vrgli pod klop, tudi postavo zoper umetno vino so odbili. Letos pa so kljubovali, da se je protikazna postava komaj dognala, postavo zoper umetno vino pa zavlekla, da pride še le v novem letu na dnevni red. Mesenca septembra so zbornjali na Dunaj shod vinorejcev, ki je mnogo dobrega obetal, naposled pa se je videlo, kako mu je glavna skrb bila po svetu zatrobiti, da v Avstriji živa duša ne misli na pačenja vina, sploh da umetno ponarejenega vina ni. Trobenje poskrbeli so jim liberalni, judovski listi in od njih pisani ali odvisni „gospodarski“ časniki. Kdor vè, kdo je bil pri omenjenem shodu v ogromnem številu navzoč, ta se ne bode čudil. Bili so večjidel nekateri liberalni profesorji, uredniki, vinski trgovci iz velikih mest, kder se največ vina nareja, in mnogo velikih posestnikov, ki so močno na sumu, da tudi vino kazijo in je umetno ponarejajo, pomnožujejo in potem kot — pravo prodavajo. Vreš je nastal velik po novinah. Ali vinogradarji, kmetje, konservativni poslanci z našimi slovensko-narodnimi vred se niso dali motiti ter so zahtevali postavne pomoči z davki itak dovolj obloženemu vinogradarstvu. Brž ko se je novoizvoljeni državni zbor sešel, predložil mu je g. Karlon, poslanec nemških kmetov lipniškega, arveškega itd. okraja na Štajerskem, načrt postave zoper ponarejevanje vina. Zbornica je predlog sprejela in izvolila 15 poslancev, ki bi naj omenjeno postavo preudarili, sestavili in potem poročali. Ta odbor 15 poslancev, izmed katerih je bilo 10 konservativnih in 5 liberalnih, posvetoval se je večkrat o naloženi reči, posebno 2. in 13. decembra t. l. Posvetovanje bilo je v mnogem oziru zanimivo. Tirolski konservativni poslanec baron Dipauli, sam posestnik velikih vinogradov, izvrstnih kletarij in veliki vin-

ski tržec, poudarjal je potrebo take postave tudi v Avstriji, ter se je sklicaval na to, da so jednake postave uže uvedene na Francoskem, Nemškem in Švicarskem. Konečno je svetoval, naj se na podlagi g. Karlonovega načrta izdela taka postava. Liberallec Friedmann, fabrikant iz Dunaja, ugovarja, naj se postava ne raztegne na galizovanje (zboljšavanje kislega) in petijotizovanje (pomnoževanje) vina. Čudno je govoril liberallec grof Wurmbrand, grajščak Borlski v Halozah, in v poslanca izvoljen od kupčijske in obrtnijske zbornice graške. Mož je obstal, kako je sam imel v svojej grajščini spretnega kletarja, ki mu je delal umetno vino. Kletar imenoval je svojo umetnost: „požlahtnovanje vin“ (?) Dala mu je znatnega dobička, posebno če je slaba vina „požlahtnoval“. Konečno je še svetoval, naj se galizovanje in petijotizovanje ne prepove vinogradnim posestnikom, toda dolžnost se jim naj naloži, da takega vina ne prodavajo, kot pravo vino, ampak naj vselej kupcu naznanijo, da prodavajo galizovano ali petijotizovano tekočino. Sedaj vstane liberallec grof Kinsky, veliki posestnik iz Spod. Avstrije, in zbrane opozori na vinorejski shod meseca septembra, kder so gospodje skoro enoglasno izrekli, da v Avstriji umetnega vina nihče ne dela. Na to postavi g. Karlon na mizo tri flaše celó brez vsakega grozdja narejenega vina z „receptom“ vred, po katerem se take tekočine delajo po 13 kr. liter. Tekočina je se v Graden napravila in je zbranim bila očitni dokaz, da se umetno vino zlasti v mestnih kletéh res dela in kot pravo prodava, na največjo škodo ne samo goljufanim pivcem, ampak vinogradarstvu, ki je hudo obdačeno. V graških kletéh se ni bati ne mraza, ne smoda, ne toče, ne davkarijskega „eksekutorja“ za gruntne in užitninski davek.

Sedaj so liberalni tajilci umetnega vina precej utihnili in sprejel se je načrt postave, ki v glavnih točkah sledeče zaukazuje: kdor hoče vina podobne tekočine za prodajo izdelovati po načinu galizovanja ali petijotizovanja, ali celó brez grozdnih dodatkov, sme to delati le, ako je svoje podjetje gosposki naznanil kot obrt (Erwerb), od katerega mu bo plačevati obrtnino in dohodnino (Erwerb- und Einkommensteuer). Posestnikom vendar, ki delajo vino samo za se in za domače potrebe, to ni zaukazano in jim toraj ni treba plačevati obrtnine in dohodnine. Skrobni cukar (Stärke-zucker) pri narejevanji vina ali vinu podobnih tekočin rabiti je brezpogojno prepovedano. Vina galizovana, petijotizovana ali celó brez grozdnih dodatkov narejena, smejo se prodavati le, ako je se povedalo kupcu ali pivcu tako, da more on vedeti, kako robo ima pred seboj. Izvzeti so le šampanjci. Od gori omenjenih pónarejenih ali umetnih vin se mora plačevati užitnina (Verzehrungssteuer) ravno tako, kakor od pravega, naravnega vina. Kdor se zoper določbe v ovej postavi kakorkoli pregreši, ta bo kaznovan z globo od 25—

600 fl. ali zaporom od 5 dni do 2 mesenec. Kdor se pregreši v mestih, ki imajo colne linije, t. j. kder se od vsega vina pri vvažanju pobira užitnina, ta bo ojstreje kaznovan. Vsak pregrešek se objavi v deželskej uradni novini, vino pa se kaznovancu vzame in siromakom razdeli. Tako se glasi načrt ove postave in sedaj, ko imajo narodno-konservativni poslanci večino, tudi trdno upamo, da bo sprejeta in potem od cesarja potrjena. Vinogradarji avstrijski brez nje dolgo biti ne morejo in ne smejo. Goljufiji se mora pot zapreti.

Konji grizuni in kako jih te sitne navade odvaditi.

M. Konji grizuni (Krippenbeisser) imajo grdo navado, da grizejo jasli pa imajo poleg te sitne navade še več drugih neprijetnih lastnosti. Zato je treba brž ko se zapazi, da konj začinja jasli griziti, gledati, da se žival prej ko prej te napake odvadi. Marsikdo morda misli, naj konj grize jasli, če tega le presilno ne dela. Vendar pa je treba brž v početku temu nasproti ravnati, da se konj popolnoma ne navzame grde napake. Konji grizuni se lahko spoznajo po tem, da imajo zvučajne robove sprednjih zob vse obribane, kar od navadnega grizenja in žvekanja ne more nastati, ampak le tako, da se zobje spodnje ali zgornje ali pa obeh čeljusti na kako trdno stvar tiščé in ob njo ribajo. Navadna so ta trda stvar jasli, ker more konj lahko do njih. Kedar konj jasli grize, prav za prav to le dela, da sapo požira. Konj vpre glavo in sicer s prednjimi zobmi ob jasli ali katero drugo trdno stvar, skrivi vrat, raztegne goruži del žrela in požira zrak. Pri vsem tem opravi se čnje nekakošno zamolklo kruljenje. S časom je ta napaka tudi dolgemu življenju na kvar. Sicer je tudi res, da konji grizuni precej visoko starost dosežejo in da jim grizenje ni ravno presilno na kvar. To pa se more le o takih konjih reči, ki po času delajo. Znano je, da se pri takih konjih želodec in čreva zraka napolnijo, in tako prebavljanje moti, dihanje obteži in kolika nastane. Stari konji grizuni, ki morajo težko delati, so navadno suhega života in suhe, ščetinaste kože. Naj pa ima grizenje jasli še ktere koli druge nasledke, toliko je pa gotovo, da konjem grizunom trebuh nabruhe in da se s časom prebavljanje moti, pri tem konju bolj, pri onem manj. S časom se more tudi žrelo zožiti in pokvariti in tako dostikrat pouzročiti, da se žival zaduši. Najlahkejši način konja grizuna odvaditi je, da se od jasli proč postavi in sploh vsaka trda stvar, katero bi konj griziti mogel, odene, ali z železnim plehom okuje ali z ovčjim kožuhom pokrije. Dobro je kožuh s štupo, v kateri je nekoliko aloe pomešane, potrositi. Tudi jermenje okoli vrata, katero konju na sapnik nekoliko pritiska, to napako tudi zabranjuje. Vendar pa ima ta način zdravljenja tudi to napako, da se konju lahko

sapnik preveč ztesni, kar dostikrat konju glas grdo pokvari.

Tržne novosti. Zrnje pridobilo je na ceni v Ameriki, na Angleškem, Francoskem in Nemškem. Vsled tega je tudi pri nas nategnila. Pri pšenici na Dunaji za 20 kr., pri rži za 10 kr. in ovsu 5 kr. Koruza in ječmen ima prejšnjo ceno. Jednako brez spremembe je tudi pri klavnej živini. Štajerska vina imajo to-le ceno po hektolitru: Slov. goriško 1878 fl. 9.50—12, 1879 fl. 10.50—12, Mariborsko 1873 fl. 22—24, 1875 fl. 20—26, 1876 fl. 15—16, 1877 fl. 14—15, Haloško 1875 fl. 18—20, 1877 fl. 12—14, 1878 fl. 9.50—12, 1879 fl. 11—14, Zavraško 1873 fl. 25—27, 1875 fl. 22—25, 1876 fl. 18—20, 1878 fl. 12—16, 1879 fl. 14—16. Ptujsko 1876 fl. 15—16, 1879 fl. 12—15. Črešnjevsko 1875 fl. 26—28, 1873 fl. 30, Pekersko 1873 fl. 32—36, 1876 fl. 26—30, 1877 fl. 18, 1878 fl. 15—28, 1879 fl. 16—17, Ritonjsko 1875 fl. 27, 1876 fl. 21, 1879 fl. 16—17. Ljutomersko 1875 fl. 27—30, 1876 fl. 20—24, 1877 fl. 20—24, 1878 fl. 18—20, 1879 fl. 18—20. Ormožko 1873 fl. 30—32, 1875 fl. 27—30, 1878 fl. 18—20, 1879 fl. 18—20. Desertna vina so dražja, muškatelec 1868 fl. 42, ljutomerčan 1863 fl. 54, nekateri celo fl. 120—125.

Dopisi.

Iz Velenja. (Volitev novega župana). Hud mraz je ne le tukaj, marveč skoraj po celi južni Evropi; prav tako se po celem Avstriji ta stran Leitha zdaj vrše volitve v občinske in okrajne zastope. Pretekli teden, t. j. 13. t. m. vršila se je volitev odbornikov v okrajni zastop in 18. t. m. pa ona občinskih odbornikov za sosesko Velenje. Izid je povoljen, ker izvoljeni so v resnici sposobni biti občinskim odbornikom. Drugo pa je občinski predsednik ali župan, kakor odbornik. Prvi dobi v roke celo osodo občine; njeni blagor in gorje; on jej postane nekakošen oče in postavodajca, svetovalec, sodnik, oskrbnik, redarstvenik in vodnik.

Treba je tedaj dobro paziti, da se za župana voli tak mož, ki ima tem častnim prislovom tudi sposobne duševne in telesne sposobnosti in lastnosti. Župan bi moral biti po mojem mnenju vsestransko pravičen, odkritosrčen, nesebičen, usmiljen oče revežem, natančen v vsem in povsod, značaja trdnega, domoljub skozi in skozi, milostljiv sodnik prestopovalcem in vesten vselej in povsod. To si dobro zapomnite gg. odborniki, ki imate častno nalogo čez celo osodo občine razsojevati, to naj bo Vam kazalo in vodilo na dan volitve. Nikar se ne dajte oslepiti ali prekaniti od kakega obečavanja ali žuganja. Če takega moža izvolite, ste si lahko naprej svesti, da pojde vse postavno in pravilno, da bode občina srečna; če pa obečajočega ali žugajočega moža volite, ste lahko prav za gotovo

naprej prepričani, da ste slabo vkrenili in da boste tri dolga leta na slabem. Dobremu vinu ni treba kazala; dobremu županu ni treba obečavanja, obljub, žuganja in pretenja — kdor to dela, se sam obsodi in naravnost svojo nesposobnost kaže.

Iz Celja. (Vabilo k božičnici za ubogo deco). „Katoliško podporno društvo“ v Celji napravi prihodnjo nedeljo, dne 28. decembra t. l. popoldne ob 3. uri v grofiji božičnico za uboze učence in učenke iz celjskih okoličanskih šol. Pred razdeljevanjem obleke bodo dečki in dekleta predstavljali dramatični prizor (igro) „Vbožec“, ki je tej slovesnosti jako primeren. — Nemogoče nam je zunajne čč. p. n. ude in dobrotnike našega društva, vsakega posebej, k tej slovesnosti vabiti; vabi Vas toraj tem potem najljudneje k obilni udeležbi odbor kat. podp. društva v Celji. — V ponedeljek 29. dec. t. l. se obhaja ob 8. uri v farni cerkvi v Celji sv. meša za vse blage dobrotnike katoliškega podpornega društva. — Za „kat. podp. društvo“ v Celji so darovali: Preč. gosp. prof. Ivan Krušič 10 fl. (ustanovnino s 60 fl. doplačal), č. g. Anton Šlander, vikar 10 fl. ustanovnine, preč. gosp. J. Žehel, župnik 10 fl. ustanovnine; po č. g. P. Donatu, kapucinu 2 fl., gospa Johana Jesenko v Celji 2 fl., č. g. A. Lednik, kaplan 5 fl. Preč. gosp. Peter Cizej, župnik v Reki 3 fl., neimenovani iz Celja 4 fl. 73 kr., gospa Westermayer iz Celja 2 fl., gospa Seiler 3 fl., č. g. Ant. Ribar, kaplan zopet 7 fl. Za božičnico so na dalje darovali: preblagi neimenovani dobrotnik 18 gld., g. A. Grabič, posestnik v Celji 1 fl., preč. gosp. Fr. O. 2 fl., veleč. gosp. A. V. 5 fl., č. g. A. Šl. 2 fl. in J. Ž. 3 fl.

Iz Ljutomera. (Smrt — zima). Dne 7. t. m. smo na tukajšnji mirodvor k večnemu počitku sprevedili Ivana Spindlerja, posestnika v Bočkovcih. Pluća so se mu bila vnela, in ker je zdravniška pomoč prepozno prišla, sledila je prerana smrt. Rajni je bil v obče priljubljen izobražen in narodno značajan mož. Ker je pa bil pokojnik tudi naročnik „Slov. Gosp.“ naj mu isti izreče: lahka mu bodi zemljica domača! — Zima je tudi pri nas po Murskem polji jako huda. Najstarejši ljudje ne pomnijo takšne. Mura je tu pa tam celo premrznila. Več mlinov je odneslo, druge potrgalo in spotrlo. Letina pa pri nas ni bila boljša, kakor od inod čujemo. Za denar bo čedalje huje.

Iz Celovca. (Poslavljenje — darilo). C. k. stotnik pešpolka baron Marojčić št. 7., g. Andrej Komelj v Inomestu bil je z najvišjo odločbo dne 30. okt. 1879. v plemski stan povzdignjen s slovenskim priimkom „Sočebčan“. Poslavljeni, ki je bil za časa svojega bivanja v Celovcu med tukajšnjim slovenskim občinstvom zelo priljubljen, pridobil si je za Slovence posebne zasluge, in sicer s tem, da je s pomočjo tedajnega vodja svoje kompanije, sedajnega kaplana v sv. Martinu pri Belaku in vojaškega kaplana v rezervi č. g. Ognjeslav-a Robas-a, poslovenil in izdal več